

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista annetun lain muuttamisesta (HE 187/2018 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- ylitarkastaja Pekka Kärpänen, työ- ja elinkeinoministeriö
- lainsäädäntöneuvos Sari Rapinoja, ympäristöministeriö
- lakimies Maria Holmi, Energiavirasto
- johtava asiantuntija Carina Wiik, Teknologiateollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista annettua lakia, koska Euroopan parlamentin ja neuvoston energiamerkintää koskeva asetus edellyttää lain muutosta. Lakia muutettaisiin siten, että siinä säädettäisiin asetuksen velvoitteiden rikkomisesta aiheutuvista seuraamuksista. Lisäksi laista ehdotetaan poistettavaksi asetuksen kanssa päällekkäistä lainsäädäntöä ja lakiin tehtäisiin myös eräitä teknisluonteisia muutoksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

Valiokunnan mietintö TaVM 20/2018 vp

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Ehdotuksen tausta ja tavoitteet

Ehdotuksen taustalla ovat Euroopan parlamentin ja neuvoston energiamerkintää koskevasta asetuksesta (EU) 2017/1369 (energiamerkintäasetus) seuraavat kansallisen lainsäädännön muutostarpeet. Suomessa asiaa koskee tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista annettu laki (1005/2008) eli ns. ekosuunnittelulaki. Energiamerkinnän tavoitteena on antaa asiakkaille mahdollisuus tehdä tietoon perustuvia valintoja energiaan liittyvien tuotteiden energiankulutuksen perusteella. Tällä voidaan paitsi edistää energiansäästöä myös edesauttaa alan innovaatioita ja investointeja energiatehokkaampien tuotteiden valmistuksen alalla.

EU-tason sääntely edellyttää, että jäsenvaltiot säätävät energiamerkintäasetuksen ja delegoitujen säädösten rikkomisen seuraamuksista sekä täytäntöönpanon valvonnasta ja toteuttavat kaikki tarvittavat toimenpiteet niiden täytäntöönpanon varmistamiseksi. Nyt käsiteltävän ehdotuksen keskeinen sisältö ovat tätä koskevat kansalliset säännökset. Samalla on tarpeen päivittää ekosuunnittelulakia poistamalla asetuksen kanssa päällekkäistä sääntelyä ja toteuttamalla joitain teknisiä muutoksia.

Keskeiset ehdotukset

Ekosuunnittelulain 4 luvussa säädetään energiaan liittyvän tuotteen energiamerkintää koskevista vaatimuksista. Esityksessä ehdotetaan, että lain 15—18 ja 18 a pykälät kumottaisiin, koska ne sisältävät päällekkäistä sääntelyä energiamerkintäasetuksen kanssa.

Ekosuunnittelulain 37 §:n rangaistussäännösten muutosten tarkoituksena on vastata energiamerkintäasetuksen seuraamuksia koskeviin vaatimuksiin. Rangaistussäännöksiä on ehdotettu muutettaviksi niin, että niissä viitattaisiin nyt kumottavien pykälien sijasta energiamerkintäasetuksen säännöksiin.

Talousvaliokunta pitää ehdotuksia lähtökohdiltaan perusteltuina. Valiokunnan asiantuntijakuulemisen yhteydessä on kuitenkin ilmennyt tarvetta muuttaa ja täsmentää tiettyjä seuraamuksia koskevia säännöksiä ja kumota tietojenantovelvollisuutta koskeva erityissäännös. Muutostarpeet liittyvät erityisesti sääntelyn täsmällisyyteen, laillisuusperiaatteeseen ja päällekkäisyyteen yleissääntelyn kanssa.

Talousvaliokunta katsoo, että hallituksen esityksen 19 §, joka koskee etämyynnin yhteydessä kuluttajalle annettavia tietoja, on jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa kuvatulla tavalla päällekkäinen kuluttajan oikeudet -direktiivin yleissääntelyn kanssa, eikä pidä säännöksen sisällyttämistä lakiin perusteltuna. Rangaistussäännöksiä koskevan 37 §:n osalta talousvaliokunta esittää sääntelyä täsmennettäväksi erityisesti laillisuusperiaatteen näkökulmasta sekä poistettavaksi energiamerkintäasetukseen perustumattoman säännöksen.

Talousvaliokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muutettuna yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyin muutoksin ja perusteluin.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

19 §. Etämyynnin yhteydessä kuluttajalle annettavat tiedot. Hallituksen esityksen mukaisessa 19 §:ssä säädettäisiin elinkeinonharjoittajan velvollisuudesta antaa kuluttajalle etämyynnissä energiamerkkiin ja tuoteselosteeseen sisällytettävät tiedot hyvissä ajoin ennen sopimuksen tekemistä. Sisällöllisesti säännös vastaisi voimassa olevaa lakia, mutta siinä viitattaisiin lisäksi energiamerkintäasetuksessa tarkoitettuun etämyyntiin. Kuluttajille etämyynnissä annettavista tiedoista säädetään kuitenkin jo soveltamisalaltaan yleisessä, täysharmonisoivassa kuluttajien oikeuksia koskevassa direktiivissä 2011/83/EU, joka mahdollistaa asiaa koskevan lisäsääntelyn vain, jos se perustuisi toiseen EU-tason sääntelyinstrumenttiin. Erityissääntelyn tarve ja mahdollisuus on jäänyt nyt käsiteltävän esityksen osalta epäselväksi, ja talousvaliokunta katsoo, ettei hallituksen esityksen mukaiselle 19 §:lle ole perusteita. Talousvaliokunta pitää myös yleisesti tärkeänä lähtökohtana sitä, ettei kuluttajalainsäädäntö perusteettomasti hajautuisi sektorikohtaiseksi erityissääntelyksi. Talousvaliokunta ehdottaa, että voimassa olevan lain 19 § kumotaan ja ettei asiasta sisällytetä nyt käsiteltävään lakiin esitetyn kaltaista säännöstä.

37 §. Rangaistussäännökset. Ehdotettujen muutosten tarkoituksena on vastata energiamerkintäasetuksen vaatimuksiin, jotka edellyttävät jäsenvaltioita säätämään tämän asetuksen ja tuoteryhmäkohtaisten säädösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisen yhteydessä on ilmennyt tarve täsmentää esitettyä sääntelyä erityisesti laillisuusperiaatteen näkökulmasta. Pykälän 1 momentin 1 kohta sisältää viittauksen tuotteen suunnittelua koskevan, 6 §:n 2 momentissa säädetyn velvoitteen rikkomiseen. 13 kohdan mukaan taas olisi rangaistavaa rikkoa 24 §:ssä säädettyä tarkastuslaitoksen tehtäviä koskevaa velvollisuutta. Talousvaliokunta katsoo, että viitattuihin lainkohtiin sisältyy erityisesti rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen näkökulmasta epätarkkoja velvoitteita, eikä pidä mainittuja rangaistussäännöksiä perusteltuina. Valiokunta esittää edellä mainittujen viittausten poistamista. Siten 37 §:n 1 momentin 1 kohdasta poistettaisiin viittaus 6 §:n 2 momenttiin, ja momentin 13 kohta poistettaisiin. Momentin 14 kohdasta tulisi uusi 13 kohta.

Pykälän 1 momentin 7 kohdassa on viitattu lain 28 §:ään, joka koskee valmistajan, valtuutetun edustajan, maahantuojan tai muun elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvollisuutta. Hallituksen esityksen mukaisesta sanamuodosta voisi seurata tilanne, jonka mukaisesti säännöstä ei sovellettaisi valtuutettuun edustajaan, mikäli tämä ei olisi samalla elinkeinonharjoittaja. Talousvaliokunta esittää, että säännöstä korjataan teknisluonteisesti viittaamalla yleisesti 28 §:ssä säädettyyn tiedonantovelvollisuuteen ilman erillistä rajausta siitä, ketä tiedonantovelvollisuus koskee. Tämän vuoksi säännöksestä poistettaisiin sana ”elinkeinonharjoittajan”. Samalla viittaus 19 §:ään poistettaisiin, koska talousvaliokunta esittää pykälän kumottavaksi.

Pykälän 1 momentin 10 kohdassa talousvaliokunta esittää teknisluonteisena korjauksena pykälään lisättäväksi sanan ”jäljitteleviä”, koska kyse on myös e alakohdan osalta *jäljittelevistä* merkeistä.

Lakiehdotuksen 37 §:n 1 momentin 12 kohdassa on maininta energiamerkintäasetuksen 4 artiklan 3 kohdan velvoitteesta syöttää tuotetietokantaan liitteen 1 mukaiset tiedot sellaisten mallien osalta, joiden yksiköitä on saatettu markkinoille ennen 1 päivää elokuuta 2017. Energiamerkintäasetus ei sisällä tällaista velvoitetta, vaan siinä säädetään ainoastaan mahdollisuudesta syöttää

Valiokunnan mietintö TaVM 20/2018 vp

tuotetietokantaan ennen 1.8.2017 markkinoille saatettujen yksiköiden malleja koskevia tietoja. Rangaistussäännökselle ei siten ole tältä osin perusteita, ja talousvaliokunta esittää 12 kohdasta poistettavaksi kyseisen viittauksen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 187/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista annetun lain (1005/2008) 15—18, 18 a, 19 ja 43 §, sellaisina kuin ne ovat, 15—18, 18 a ja 19 § laissa 1009/2010 sekä 43 § laissa 1009/2010, sekä

muutetaan lain 1—2, 7, 8, 19 ja 37 § sekä 41 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1, 2, 7 ja 8 § osaksi laissa 1009/2010 sekä 19 ja 37 § ja 41 §:n 2 momentti laissa 1009/2010 seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään energiaan liittyvien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavista vaatimuksista. Energiaan liittyvien tuotteiden energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista noudatetaan sitä, mitä energiamerkintää koskevien puitteiden vahvistamisesta ja direktiivin 2010/30/EU kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2017/1369, jäljempänä energiamerkintäasetus, on säädetty.

Tämän lain tavoitteena on edistää kestävää kehitystä parantamalla energiatehokkuutta ja ympäristönsuojelun tasoa sekä energiahuoltovarmuutta.

Valiokunnan mietintö TaVM 20/2018 vp

2 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan energiamerkintäasetuksen 1 artiklassa tarkoitettuihin tuotteisiin ja energiaan liittyviin tuotteisiin, joista Euroopan unioni antaa tuoteryhmäkohtaisia vaatimuksia.

Tätä lakia ei sovelleta liikennevälineisiin, jotka on tarkoitettu henkilöiden tai tavaroiden kuljetukseen.

7 §

Energiaan liittyvän tuotteen vaatimustenmukaisuuden arviointi

Valmistajan tai tämän valtuutetun edustajan on ennen energiaan liittyvän tuotteen markkinoille saattamista tai käyttöön ottamista huolehdittava siitä, että energiaan liittyvälle tuotteelle suoritetaan vaatimustenmukaisuuden arviointi sen varmistamiseksi, että tuote täyttää kaikki tämän lain vaatimukset.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin energiaan liittyvän tuotteen vaatimuksenmukaisuuden arviointimenettelystä.

8 §

Vaatimustenmukaisuusvakuutus

Ennen kuin energiaan liittyvä tuote saatetaan markkinoille tai otetaan käyttöön, siitä on annettava vaatimustenmukaisuusvakuutus. Vaatimustenmukaisuusvakuutuksessa valmistaja tai tämän valtuutettu edustaja vakuuttaa, että energiaan liittyvä tuote on tämän lain mukainen.

Teknisten asiakirjojen ja vaatimustenmukaisuusvakuutuksen tulee olla suomen tai ruotsin kielellä taikka muulla Turvallisuus- ja kemikaaliviraston hyväksymällä kielellä.

Vaatimuksenmukaisuusvakuutuksessa ilmoitettavista tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

~~19 §~~

~~Etämyynnin yhteydessä kuluttajalle annettavat tiedot~~

~~Elinkeinonharjoittajan on energiamerkintäasetuksessa ja kuluttajansuojalain (38/1978) 6 luvussa tarkoitetussa etämyynneissä hyvissä ajoin ennen sopimuksen tekemistä annettava kuluttajalle energiamerkkiin ja tuoteselosteeseen sisällytettävät tiedot.~~

~~Ympäristöministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä energiaan liittyviä rakennustuotteita koskevista etämyynnin yhteydessä annettavista tiedoista.~~

~~Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä muita kuin energiaan liittyviä rakennustuotteita koskevista etämyynnin yhteydessä annettavista tiedoista.~~

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rikkoo:

1) 6 §:n ~~2 momentissa tai~~ 3 momentin nojalla säädettyä tuotteen suunnittelua koskevaa velvollisuutta,

2) 7 §:n velvollisuutta huolehtia vaatimustenmukaisuuden arvioinnista,

3) 8 §:ssä tai sen nojalla säädettyä velvollisuutta antaa vaatimustenmukaisuusvakuutus,

4) valmistajan tai tämän edustajan 12 §:ssä säädettyä tiedonantovelvollisuutta,

5) 13 §:n 1 momentissa säädettyä saatavilla pitovelvollisuutta,

6) 14 §:ssä tarkoitettua velvollisuutta pitää saatavilla tiedot energiaan liittyvän tuotteen kestävästä käytöstä, ekologisesta profiilista ja ekologisen suunnittelun eduista,

7) ~~19 §:ssä tai~~ 28 §:ssä säädettyä ~~elinkeinonharjoittajan~~ tiedonantovelvollisuutta tai 33 §:ssä säädetyn tarkastuslaitoksen tiedonantovelvollisuutta,

8) energiamerkintäasetuksen 3 artiklan 1—5 kohdassa tarkoitettujen painettujen merkkien ja tuoteselosteen toimittamisvelvollisuutta tai velvollisuutta kiinnittää energiamerkki, varmistaa merkkien ja tuoteselosteiden paikkansapitävyys, mallin yksikön ollessa käytössä pyytää suostumusta kaikkiin muutoksiin, jotka heikentäisivät asiaan kuuluvan tuoteryhmäkohtaisen säädöksen mukaisia yksikön energiatehokkuusmerkinnän parametrejä taikka estää sellaisten tuotteiden markkinoille saattamisen, jotka on suunniteltu niin, että mallin suorituskyky muuttuu automaattisesti testausolosuhteissa,

9) energiamerkintäasetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädettyä jälleenmyyjän esilepanovelvollisuutta,

10) energiamerkintäasetuksen 6 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädettyä tavarantoimittajan tai jälleenmyyjän viittaamisvelvollisuutta, b alakohdassa säädettyä tilanteen korjaamisvelvollisuutta, c alakohdassa säädettyä kieltoa antaa tai esittää tuoteryhmäkohtaisten säädösten soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden osalta muita merkintöjä, merkkejä, tunnuksia tai tekstejä, d alakohdan mukaista kieltoa antaa tai esittää tuoteryhmäkohtaisten säädösten soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden osalta jäljitteleviä merkkejä tai e alakohdassa tarkoitettua kieltoa antaa tai esittää muiden kuin energiaa liittyvien tuotteiden osalta jäljitteleviä merkkejä,

11) 20 §:ssä säädetyn velvollisuuden käyttää suomen ja ruotsin kieltä,

12) energiamerkintäasetuksen tuotetietokantaa koskevaa tavarantoimittajien velvoitetta sisältävän 4 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädettyä velvoitetta ennen tuoteryhmäkohtaisen säädöksen soveltamisalaan kuuluvan uuden mallin yksikön saattamista markkinoille, syöttää uusi mallin yksikkö tuotetietokannan julkiseen ja vaatimusten noudattamista koskevaan osaan liitteen I mukaiset tiedot tai asettaa tekniset asiakirjat sähköisessä muodossa saataville tarkastusta varten 10 päivän kuluessa markkinavalvontaviranomaisen tai komission esittämän pyynnön vastaanottamisesta, ~~4 artiklan 3 kohdan velvoitetta syöttää tuotetietokantaan liitteen I mukaiset tiedot sellaisten mallien osalta, joiden yksiköitä on saatettu markkinoille ennen 1 päivää elokuuta 2017, 4 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua tavarantoimittajan velvollisuutta ilmoittaa tietokannassa, milloin se ei enää saata markkinoille mallin yksiköitä, 4 artiklan 6 kohdan velvoitetta, kun mallin viimeinen yksikkö on saatettu markkinoille, säilyttää kyseistä mallia koskevat tiedot tuotetietokannan vaatimusten noudattamista koskevassa osassa 15 vuoden ajan tai muun säädetyn ajan ja säilyttää tiedot tietokannan julkisessa osassa taikka~~

~~13) 24 §:ssä säädettyä tarkastuslaitoksen tehtäviä koskevaa velvollisuutta taikka~~

Valiokunnan mietintö TaVM 20/2018 vp

13) 34 §:ssä tarkoitettua rajoitusta, kieltoa tai määräystä, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, tuotteiden ekologista suunnittelua ja *energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista koskevien säännösten rikkomisesta sakkoon*.

Joka rikkoo tämän lain nojalla määrättyä, uhkasakolla tehostettua kieltoa tai velvoitetta, ei voida tuomita 1 momentin nojalla rangaistukseen samasta teosta.

CE-merkintärikkomuksesta säädetään CE-merkintärikkomuksesta annetussa laissa (187/2010).

41 §

Voimaantulo

Energiamerkintää koskevia säännöksiä ei sovelleta sellaiseen energiaan liittyvään tuotteeseen, jonka tuotanto on päättynyt ja joka on saatettu markkinoille, ennen kuin kyseistä tuoteryhmää koskevaa Euroopan komission energiamerkintäsäädöstä on sovellettava.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 22.11.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Martti Mölsä sin
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Harry Harkimo liik
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Markus Lohi kesk
jäsen Lea Mäkipää sin
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Joakim Strand r
varajäsen Teuvo Hakkarainen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen